

Представа за технологичния порядък на създаването на Кирило-Методиевата писменост

Светослав Диамандиев

Писмеността е възможността, с която разполага човек да запише, изказани на литературен(писмен) език фрази, посредством пригодени за този език символи и в т.ч. пиктографското писмо на древните египтяни и майите, йероглифите на китайците и японците, сричковото писмо на корейците, съвременните фонетични азбуки, и някои други, които са принципно подобни. Фонетичната писменост, каквато е Кирило-Методиевата, съответно съвременната българска писменост, се представя от съвкупността от писмен език и съответстваща му азбука. Буквознаците на тази азбука имат звукови стойности, които покриват всички говорни звуци (звуковия състав) на езика, така че, ако записаното бъде грамотно прочетено, да се възпроизведе на глас точно казаното при записа.

Вероятен алгоритъм на създаването на Кирило-Методиевата писменост:

1. Братята и първите им ученици правят анализ на обстановката в страната и в т.ч. демографски. Установяват, че, освен езика на уногундурите¹, са масово използвани в страната славянският и тракийският говор;
2. Привлечени са били нови ученици, с които да се запълни липсата, ако е съществувала такава, от перфектни познавачи на указаните два говора, които да бъдат в процеса на сътворяването на новия език техни застъпници. Тази роля по отношение на езика на уногундурите се е изпълнявала от Братята;
3. За да бъдат успешно и точно превеждани гръцките лексикални единици от Светото Писание, е следвало да бъде създаден задължително гръко-български речник за пълно покритие на ползваните в богослужебната книжина гръцки думи. Това ще рече, че творците от Школата за българска книжовност (ШБК) са започнали като начало изграждането на речников състав, годен и достатъчен за превода на предвидените гръцки християнски текстове.

За да се изравнят речниковите състави на гръцкия и новия КМле е бил използван за установяване на гръцките думи вероятно някой **гръко-латински речник**. За целта към всеки лист от ползвания речник се е залепвала ивица хартия, със ширина, достатъчна да се запишат на един ред поне по 3 думи, една от които ще замени гръцката при преводите. Подбирани са били на първо място подходящите от компилираните език и говори слова. Недостигът им е довеждал до създаване на думи, чрез съответен лексикален инженеринг, като производни на използваните вече. В т.ч. трябва да се отбележат осъществените комбинации със специфични представки или окончания, добавени към приети вече лексеми на основните компоненти на новия език и пр. Заимствани са били и думи от чужди езици, предимно индо-ирански и латински, както и от говорите и езиците на народи и племена по изминатия през I век от н.е. от българските преселници преход между Бактрия и северните поли на Кавказ².

¹ Езикът, за разлика от говорите, има писменост.

² Подробната доказателствена разработка на тезата вижте в „Кирил и Методий – творци на езика и

След обсъждане се е решавало коя е най-подходящата дума за превеждане на гръцката. Така, чрез описаната компилация, се е изградила основата на бъдещия Кирило-Методиев писмен език. Славистиката не приема моята теория за описаната технология. Но без изключение българските историци и филолози говорят и пишат за славянобългарски език, което реално представлява признание за компилация между българския език на уногундуриите и славянски говор.

Няма данни да са били заимствани готови думи или граматични форми от гръцкия език;

По този начин е бил изравнен речниковият състав на бъдещия Кирило-Методиев литературен език с този на книжовния гръцки.

Това е същността на извършената речникова подготовка за превеждането на християнска книжнина от гръцки.

4. Естествено е да изкажа предположения за начина на временното записване на подбраните от съставителите думи. Тезата, че това не може да бъде гръцката азбука, ми подава самият Черноризец Храбър във второто и в третото изречение на Апологията си „За буквите”. Този довод е достатъчен за твърдението ми, че създателите на КМле са записвали своите становища и решения за новите думи и граматичните си постройки временно с латинска азбука. Естествено, в рамките на описания процес, древната латинска азбука е била пригаждана към фонетиката на въвежданите в езика думи, чрез използването и на подходящи диакритични знаци.
5. За създаването на граматичния строй на новия език, се е ползвала структурата на латинската граматика, т.е. граматичните категории като фонетика, морфология, синтаксис и техните съставки;
6. Паралелно са определяни и буквозвуците на новата азбука. Те също са записвани с латински букви, като са били добавени и рунни знаци от азбуката на българите от преди 870 г.;
7. Успоредно с тези работи са начертани графичните знаци на новите букви на база на предварително установени модули (триъгълник, кръгче, кръстче, дъгичка и чертичка). Графиката на глаголическите букви не показва влияние на гръцката и латинска азбука от Средновековието;
8. Правят се първи преводи за добиване на впечатление от качеството на досегашните работи и за да се направят целесъобразни промени за облекчаване на бъдещите основни преводи.

Ключови думи: писменост, фонетична, азбука.